

Segle XXI, globalització o antiglobalització

Raül David González del Pozo

Politicòleg

'evolució històrica de les civilitzacions i cultures humanes ha estat marcada per descobriments geogràfics, mecànics, científics i tecnològics; per noves ideologies, per moviments socials i per conflictes armats i polítics els quals, en conjunt, han caracteritzat l'evolució i involució dels pobles, regnes, imperis, aliances territorials i estats-nació, amb unes pautes homogènies i heterogènies en el pensament, la cultura, la política, la ciència i l'economia.

Només cal fer un breu repàs a la història moderna, des de finals del segle de la Il·lustració als nostres dies. Cal començar recordant els grans esdeveniments que van obrir l'Era Moderna a finals del segle XVIII: la revolució i independència Nord-americana, la Revolució Francesa i la Declaració dels Drets de l'Home i del Ciutadà.

Després, el segle XIX, amb la Revolució Industrial fonamentada en l'aparició de la màquina, les noves fonts d'energia i la disponibilitat del capital, que neix del comerç desigual amb les colònies d'ultramar –que van tancar processos d'independència a tot el continent americà i es van obrir noves línies d'expansió i ampliació dels països europeus a Àfrica

i Àsia—, i el desenvolupament de les institucions de crèdit que financen les primeres inversions industrials. Tot això, a la vegada que es redefinia el mapa europeu amb el Congrés de Viena (1819) i les revoltes liberals i nacionalistes lluitaven per l'avenç en la sobirania nacional i per la limitació i separació dels poders.

Amb l'arribada del segle XX s'inicia una procés de mundialització dels conflictes —la Gran Guerra (1914-1919) i la Segona Guerra Mundial (1939-1945)— de les institucions —la Societat de Nacions (1919) i les Nacions Unides (1945)— amb l'objectiu principal de vetllar per la pau mundial i per l'acord i desenvolupament de pautes econòmiques i socials comunes; i dels drets, com la Declaració Universal dels Drets Humans (1948). Durant la segona part d'aquest segle es consoliden els processos de formació d'estats-nació a tot el planeta, amb la independència política de les colònies africanes i asiàtiques i la caiguda del bloc comunista; a la vegada que es reforça la dependència econòmica i financera dels països en vies de desenvolupament respecte als estats occidentals a través de la intervenció dels organismes econòmics i comercials internacionals i del neocolonialisme de les grans companyies transnacionals, amb l'exportació de matèries primeres i la compra de productes manufacturats. A més, l'evolució als darrers decennis dels mitjans de transport i de comunicació reforcen aquesta globalització, que és fonamentalment econòmica, caracteritzada per l'extensió d'un esquema de liberalització econòmica mundial com la millor eina per donar resposta als problemes del món i dels seus habitants, i una occidentalitzadora, per no dir nordamericanitzadora, homogenització de les pautes socials i culturals de totes les nacions i estats del món. L'extensió de la globalització, a través de les polítiques dels organismes internacionals, agreuja els problemes mundials amb l'acceleració de la destrucció mediambiental i l'increment de les desigualtats econòmiques i socials de la major part de la població dels països subdesenvolupats i d'una part creixent dels països occidentals.

Davant de tots aquests elements, a les portes del segle XXI s'està donant la paradoxa que els estat-nació, darrer instrument d'estructuració social i de direcció política pel desenvolupament econòmic i social del seu territori, estan perdent poder de decisió davant d'institucions internacionals especialitzades en diferents àmbits econòmics, condicionades i vinculades als interessos dels lobbys econòmics, borsaris i les grans multinacionals. Aquest conjunt de sectors econòmics multinacionals que estenen les directrius globalitzadores arreu del planeta a través d'un model d'expansió dels capitals amb una estandarització dels processos de producció, ha aconseguit que organismes internacionals, com el Fons Monetari Internacional (FMI) i el Banc Mundial (BM), siguin instruments d'extensió dels seus interessos econòmics i dels seus productius

critèris macroeconòmics que ometen aspectes socials i particularismes locals, nacionals o estatals.

Sense cap mena de dubte, aquest nou ordre econòmic internacional condiona, a tots els nivells, l'evolució social i condemna sense solució a la major part dels ciutadans i les ciutadanes dels països en vies de desenvolupament i els seus governs.

La ciutadania malviu dins d'un marc de pobresa, malnutrició i malalties permanent, i amb una dependència i esclavitud laboral que els obliga a emigrar a ciutats més grans en busca de més oportunitats, o als països desenvolupats a través de les xarxes de treball, sovint il·legals.

Pel que fa als diferents nivells de govern dels països en vies de desenvolupament hi ha una competència per atreure el capital de les grans empreses i concentren els seus esforços i les seves inversions en el disseny d'unes infraestructures adequades a les necessitats dels capitals externs, un marc laboral amb una mínima capacitació, els menors costos de treball, i una disciplina de treball amb el mínims drets laborals. Tot això, dins d'un context nacional d'estabilitat política i institucional. Aquest esforç inversor i constructor del marc adequat se centra exclusivament en oferir les condicions òptimes per atreure el capital i oblida les inversions col·laterals en serveis bàsics per a la població –sanitat, transport, seguretat, educació, salubritat o impactes ecològics– que s'establirà al voltant d'aquests centres de producció. El principal perill és la competència creixent per atreure aquests capitals oferint unes condicions més favorables a les empreses, més infrahumanes per a la població i l'equilibri medi ambiental, que a altres zones de la regió o del planeta amb baix desenvolupament. Aquesta creixent dependència i vulneració dels països més pobres, que els fa hipotecar el seu present i el futur de les noves generacions, no permet la consolidació de la justícia social i de l'exercici dels drets més bàsics i universals.

En front d'aquesta *globalització* hi ha l'embrió d'un nou moviment, fonamentalment juvenil, que conjuga una amalgama de moviments associatius de diferent ideologia i de diferents àmbits d'actuació i de treball que s'han anat interconnectant per la seva oposició al funcionament del sistema, a l'ús que en fan empreses amb el consentiment dels estats i dels organismes internacionals. Aquests conjunts de grups han descobert en l'oposició a aquest sistema globalitzador un camp de trobada per contrarestar l'origen del problema i atacar el nucli del sistema, els criteris i les disposicions macroeconòmiques dels centres de decisió econòmica i comercial internacional, i les seves àrees d'aplicació –productes transgènics, igualtat de gènere, condicions laborals de les màquines, immigrants sense papers, contaminació, espècies animals i vegetals en extinció, preu del sòl i manca d'habitatge, corrupció de les ad-

ministracions, aniquilació de cultures indígenes, explotació infantil, progressiu endeutament dels països pobres,...

D'alguna manera, aquesta miscel·lània de grups de resistència ha confluït en una plataforma internacional, anomenada Moviment de Resistència Global, la qual és, sens dubte, un salt qualitatiu de l'actuació d'emergència o de desenvolupament que fan les ONG davant un problema, cap al treball pel canvi de les estructures del sistema productor i optimitzador de la globalització i de les seves deshumanitzades conseqüències.

Realment, les associacions i col·lectius que participen del moviment estan treballant a dos nivells. Primer, a escala internacional, com molt bé recull la pàgina *web* del Moviment de Resistència Global (pangea.org/mrg), on es fa una aposta pel treball coordinat a escala planetària i directament adreçat als centres de poder i de decisió –organismes internacionals i empreses multinacionals– amb les actuacions contra les jornades del FMI i la BM a Seattle (novembre 99), a Washington (abril 00), a Praga (setembre 00). Segon, “un treball sectorial i local” per conscienciar els ciutadans individuals de la realitat que hi ha darrera dels productes que compra o de les polítiques que recolza el govern del país en el que viu; però amb l'atenció d'evitar de caure en la demagògia del nacionalisme excloent que impermeabilitza l'arribada d'immigrants amb condicions socials i laborals dignes i que enalteix els productes propis; cal ser prou internacionalista en un sentit amb justícia social i aplicar-lo a criteris econòmics: comerç just, boicot a certes companyies de roba, alimentàries o a bancs/companyies que expolien el tercer món.

Però, sincerament, crec que el principal treball d'aquest nou moviment antiglobalització no és únicament dificultar les reunions del FMI i BM per aconseguir que humanitzin les seves decisions o fer manifestacions i campanyes locals; sinó la principal missió d'aquesta plataforma antiglobalització és la de despertar la consciència crítica dels milions de ciutadans i de ciutadanes del món, especialment dels països occidentals, sobre els efectes deshumanitzadors d'aquest sistema globalitzador de pensaments, d'estils de vida, de cultures, de formes de consum, de producció, de comercialització...

A mesura que prenguem consciència dels efectes i extensió de la globalització econòmica i cultural, mobilitzarem el potencial de milions de persones per oposar-nos a aquesta deshumanització progressiva i a l'extensió de la societat única, a partir de la doble militància dels ciutadans i les ciutadanes com a demòcrates que podem pressionar els nostres governs per tal que treballin per la justícia social i la solidaritat entre pobles i nacions; i com a consumidors de tecnologia, de serveis, de cultura i de productes que s'elaborin i comercialitzin amb unes condicions laborals i humanes dignes i amb un respecte pel medi ambient.